Community-based agroturizm modeli: Qashqadaryo viloyatida iqtisodiy kuchaytirish imkoniyatlari

Ergashboyev Minghojiddin Jasurbek o‘g‘li
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
Iqtisodiyot fakulteti 4-bosqich talabasi
https://orcid.org/0009-0001-1268-4353
ergashboyevminghojiddin@gmail.com
+998939070022
doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.23033356

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotning maqsadi Qashqadaryo viloyatida agroturizmni rivojlantirishda community-based model (aholining faol ishtiroki asosidagi turizm shakli) imkoniyatlarini o‘rganish va uning jamiyatni iqtisodiy jihatdan kuchaytirishdagi rolini tahlil qilishdan iboratdir. Tadqiqotda sifat tahlil (qualitative) yondashuvi qo‘llanilib, mavjud rasmiy hujjatlar, statistika ma’lumotlari hamda xalqaro tajribalar (Indoneziya, Malayziya, Italiya misollarida) o‘rganildi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Qashqadaryo viloyatida agroturizmni rivojlantirish uchun tabiiy resurslar (tog‘-etagi hududlari, bog‘dorchilik, chorvachilik), madaniy meros (Shahrisabz – Amir Temur vatani, milliy urf-odatlar, hunarmandchilik) va ekologik turizm salohiyati mavjud. Shu bilan birga, sohada transport va infratuzilma muammolari, marketingning sustligi va xorijiy tillarni biladigan kadrlar yetishmasligi aniqlangan.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda Qashqadaryoda agroturizmni jamoaga asoslangan model orqali rivojlantirish mexanizmlari taklif qilinadi. Bu model davlat, xususiy sektor va mahalliy aholining hamkorligini kuchaytirish, fermerlar daromadini diversifikatsiya qilish va qishloq hududlarida barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlash imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: Agroturizm, community-based turizm, iqtisodiy kuchaytirish, Qashqadaryo, barqaror rivojlanish.

“Community-Based Agrotourism Model: Opportunities for Economic Empowerment in Qashkadaryo Region, Uzbekistan”

Abstract: The purpose of this study is to explore the opportunities of implementing a community-based agrotourism model in Qashkadaryo region, Uzbekistan, and to analyze its role in strengthening community economic empowerment. The study employs a qualitative research approach by examining official documents, statistical data, and international experiences (with cases from Indonesia, Malaysia, and Italy).

The findings reveal that Qashkadaryo has significant potential for agrotourism development due to its natural resources (foothill areas, horticulture, livestock), cultural heritage (Shahrisabz – the birthplace of Amir Temur, traditional customs, handicrafts), and ecological tourism prospects. At the same time, the sector faces several challenges, including insufficient transport and infrastructure, weak marketing strategies, and a shortage of foreign language–skilled personnel.

The scientific novelty of this research lies in proposing mechanisms for developing agrotourism in Qashkadaryo through a community-based model. This model enhances collaboration among the state, private sector, and local communities, diversifies farmers' income sources, and contributes to sustainable rural economic growth.

Keywords: Agrotourism, community-based tourism, economic empowerment, Qashkadaryo, sustainable development.

Kirish (Introduction)

So‘nggi yillarda dunyo miqyosida turizmning yangi va tez rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biri bu agroturizm (qishloq xo‘jaligi asosida tashkil etilgan turizm shakli bo‘lib, unda sayyohlar fermer xo‘jaliklariga tashrif buyurib, qishloq hayoti bilan tanishadi, mahsulot yetishtirish jarayonlarida ishtirok etadi va dam oladi) hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda agroturizm ko‘pincha ekoturizmning kengaytirilgan shakli sifatida ta’riflanadi, chunki u nafaqat tabiatni asrashga, balki qishloq aholisining iqtisodiy farovonligini oshirishga ham xizmat qiladi. (Sastrayuda, 2010).

Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, agroturizm ikki tomonlama iqtisodiy samaraga ega:

1. dehqon va fermerlar uchun mahsulotlarni realizatsiya qilishning qo‘shimcha kanali yaratiladi;

2. sayyohlar oqimi hisobiga xizmat ko‘rsatish va madaniy dasturlardan qo‘shimcha daromad olinadi.

Bu jarayon ko‘pincha “dual effect” (ikki tomonlama ta’sir) deb ataladi – ya’ni qishloq xo‘jaligi va turizmning o‘zaro uyg‘unlashuvi natijasida barqaror iqtisodiy rivojlanish ta’minlanadi. (Djamaludin, 2013).

O‘zbekistonda ham agroturizm so‘nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Masalan, “2019–2025-yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish konsepsiyasi”da agroturizm qishloq hududlarida iqtisodiy diversifikatsiya vositasi sifatida belgilangan (O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Qarori, 2019). Shuningdek, “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi – 2030”da ekologik toza turizm va qishloq turizmini rivojlantirish alohida yo‘nalish sifatida qayd etilgan (O‘zbekiston Respublikasi Prezident qarori PQ–4477, 2019).

Qashqadaryo viloyati misolida mazkur yo‘nalishning dolzarbligi yanada kuchliroq namoyon bo‘ladi. Viloyatning tabiiy va geografik imkoniyatlari – tog‘ etaklari (Kitob, Shahrisabz, Yakkabog‘), boy dehqonchilik va chorvachilik resurslari, shuningdek, tarixiy-madaniy merosi (Shahrisabz – Amir Temur vatani, milliy hunarmandchilik va an’anaviy urf-odatlar) – agroturizm uchun mustahkam zamin yaratadi (UNWTO, 2020). Shu bilan birga, Qashqadaryoda agroturizmning rivojlanishiga to‘sqinlik qilayotgan ayrim muammolar ham mavjud: transport va infratuzilmaning yetarli emasligi (Khalik, 2014), xorijiy tillarni biladigan kadrlarning kamligi, marketing va investitsiya mexanizmlarining sustligi (Purnomo et al., 2020).

Ushbu tadqiqotning maqsadi – Qashqadaryo viloyatida agroturizmni rivojlantirishda community-based model (aholining faol ishtiroki va manfaatdorligi asosida qurilgan turizm shakli) imkoniyatlarini o‘rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda xalqaro tajribadan kelib chiqib, O‘zbekiston sharoitiga mos yechimlarni taklif etishdir.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi (Literature review and methodology)

Agroturizm tushunchasi ilmiy adabiyotlarda keng ko‘lamda o‘rganilgan bo‘lib, u ko‘pincha ekoturizmning tarkibiy qismi sifatida ta’riflanadi (Sastrayuda, 2010). Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, agroturizm nafaqat qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini realizatsiya qilishning qo‘shimcha kanali, balki qishloq aholisi uchun qo‘shimcha ish o‘rinlari va xizmatlar yaratish orqali barqaror rivojlanishga xizmat qiladi (Gunarto, 2017).

Indoneziya misolida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, community-based agroturizm modeli (aholining faol ishtiroki asosida tashkil etilgan turizm) orqali dehqonlar ikki tomonlama daromad manbaiga ega bo‘ladilar: bir tomondan – mahsulot sotishdan, ikkinchi tomondan – sayyohlarga xizmat ko‘rsatishdan. Bu jarayon ilmiy adabiyotlarda “dual effect” deb yuritiladi (Djamaludin, 2013; Nurlaela et al., 2021).

Agroturizmning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun bir qator shartlar mavjud:

- infratuzilmaning mavjudligi (yo‘llar, transport, internet),
- fermerlarning marketing va boshqaruv bo‘yicha malakasi,
- davlat siyosatining qo‘llab-quvvatlashi,
- ekologik muvozanatni saqlash va madaniy merosni asrab qolish (Kristiana & Mulyono, 2016).

O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda agroturizm alohida yo‘nalish sifatida rivojlanmoqda. 2019–2025-yillarda Turizmni rivojlantirish konsepsiyasida agroturizm qishloq hududlarida iqtisodiy diversifikatsiyaning muhim vositasi sifatida belgilangan (VMQ, 2019). Shuningdek, “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi – 2030”da qishloq turizmi ekologik toza iqtisodiy faoliyat sifatida ko‘rsatib o‘tilgan (PQ–4477, 2019).

Xalqaro miqyosda Malayziya va Italiya tajribalari ham e’tiborga loyiq. Malayziyada agroturizm kichik fermer xo‘jaliklari uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratgan bo‘lsa (Lee & Syah, 2018), Italiyada esa “Agriturismo” modeli qishloq aholisi daromadining barqaror manbaiga aylangan (Linnenluecke et al., 2013). Ushbu tajribalar O‘zbekiston uchun ham dolzarb bo‘lib, Qashqadaryo viloyatida joriy etish imkoniyatlarini ochib beradi.

Tadqiqot Qashqadaryo viloyati misolida olib borildi va sifat tahlil (qualitative research) yondashuvi qo‘llanildi. Bu usul voqelikni chuqur tushuntirish, mavjud imkoniyat va muammolarni aniqlash uchun tanlandi.

Tadqiqot yondashuvi:

- Deskriptiv tahlil (descriptive analysis): mavjud vaziyatni tizimli ravishda tasvirlash.
- Solishtirma tahlil (comparative analysis): Qashqadaryo tajribasini Indoneziya, Malayziya va Italiya bilan taqqoslash.
- SWOT-tahlil: kuchli va zaif tomonlar, imkoniyatlar va tahdidlarni aniqlash.

Ma’lumot manbalari:

- O‘zbekiston Respublikasi qonunlari va strategik hujjatlari, Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari, xalqaro ilmiy maqolalar (Nurlaela et al., 2021; Purnomo et al., 2020).

Ma’lumot yig‘ish usullari:

- Hujjatlarni tahlil qilish (document analysis): Qashqadaryo viloyati turizm boshqarmasi va Davstatqo‘m hisobotlari o‘rganildi.
- Kuzatuv (observation): Shahrisabz va Kitob tumanlarida mavjud turistik faoliyat jarayonlari bevosita kuzatildi.

Natijalar (Results)

Qashqadaryo viloyati tabiiy, madaniy va iqtisodiy resurslarga boy hudud bo‘lib, agroturizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Viloyatda 2024-yil ma’lumotlariga ko‘ra, 3,2 milliondan ortiq aholi istiqomat qiladi, ularning qariyb 65 foizi qishloq hududlarida yashaydi (Davstatqo‘m, 2024). Bu esa agroturizmni joriy etishda mahalliy aholining bevosita ishtirokini ta’minlash imkonini beradi.

Viloyat iqtisodiyoti asosan qishloq xo‘jaligiga tayanadi:

- **Dehqonchilik:** g‘alla, paxta, sabzavot-poliz, bog‘dorchilik.
- **Chorvachilik:** qo‘y-echkichilik, qoramolchilik, parranda xo‘jaligi.
- **Bog‘dorchilik:** Kitob va Shahrisabz tumanlarida uzum, olma, anor va yong‘oq yetishtirish keng tarqalgan.

Tabiiy imkoniyatlari ham agroturizm uchun qulay: tog‘ va tog‘oldi hududlari (Hisor tizmalari, Kitob geologiya qo‘riqxonasi), shifobaxsh manbalar, ekologik toza hududlar. Bundan tashqari, Shahrisabz shahri – Amir Temur vatani sifatida UNESCO Butunjahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan (UNESCO, 2000).

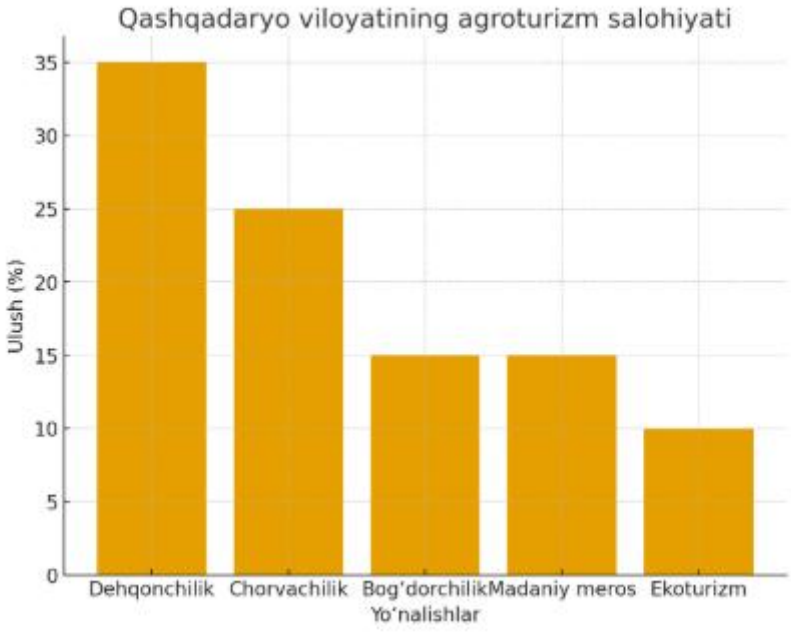

1-diagramma. Qashqadaryo viloyatining agroturizm salohiyati (Statistika agentligi,2025)[1]

Qashqadaryo viloyatida an’anaviy turmush tarzi, milliy taomlar (osh, somsa, qovurma lag‘mon), xalq hunarmandchiligi (atlas, kashtachilik, kulolchilik) va urf-odatlar turistlar uchun katta qiziqish uyg‘otadi. Har yili o‘tkaziladigan “Amir Temur festivali” va Navro‘z bayrami madaniy turizm bilan birgalikda agroturizmni rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy muammolar quyidagilar:

1. **Infratuzilma muammolari:** Qator tog‘oldi hududlariga yetib borish qiyin, transport va yo‘llar sifat jihatdan past. Internet qamrovi cheklangan.

2. **Kadrlar yetishmovchiligi:** Xorijiy tillarni biladigan gidlar va mutaxassislar kam. Mahalliy fermerlar marketing va boshqaruv ko‘nikmalariga ega emas.

[1] Muallif ishlanmasi

3. **Moliyaviy cheklovlar:** Fermer xo‘jaliklari va kichik biznes vakillarining kreditga kirish imkoniyatlari cheklangan.

4. **Marketing va targ‘ibotning sustligi:** Viloyatning agroturizm salohiyati xalqaro darajada keng targ‘ib qilinmayapti.

5. **Ekologik muammolar:** Aholining ba’zi joylarda chiqindilarni boshqarish va tabiatni muhofaza qilish bo‘yicha savodxonligi past.

2-diagramma. Qashqadaryoda agroturizm rivojiga to‘sqinlik qilayotgan omillar (Statistika agentligi,2025)[2]

SWOT-tahlil (Qashqadaryo agroturizmi)

Kuchli tomonlar (S)	**Zaif tomonlar (W)**
Boy tabiiy resurslar va madaniy meros	Infratuzilmaning sustligi
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining xilma-xilligi	Kadrlar va xorijiy tillarni bilish darajasining pastligi
Shahrisabz – UNESCO merosi shahri	Marketing va reklamaning sustligi
Milliy urf-odat va hunarmandchilik	Moliyaviy resurslar yetishmasligi
Imkoniyatlar (O)	**Tahdidlar (T)**
Davlatning turizmni rivojlantirish siyosati	Global iqtisodiy inqirozlar va pandemiyalar
Xorijiy investorlar va grantlarni jalb qilish	Ekologik muvozanatga xavf (ifloslanish, chiqindilar)
Raqamli marketing va onlayn platformalar	Mahalliy aholining turizmga tayyorgarlik darajasi pastligi
Ekoturizm va agroekoturizmni integratsiya qilish	Regional raqobat (Samarqand, Buxoro)

[2] Muaalif ishlanmasi

- Qashqadaryo viloyati agroturizmni rivojlantirish uchun katta **salohiyatga ega**: tabiiy resurslar, madaniy meros, qishloq xo‘jaligi mahsulotlari.
- Shu bilan birga, **infratuzilma, kadrlar va moliyaviy muammolar** agroturizm rivojlanishiga to‘sqinlik qilmoqda.
- Community-based model asosida agroturizmni yo‘lga qo‘yish orqali:
  - mahalliy aholining daromadi oshadi;
  - yangi ish o‘rinlari yaratiladi;
  - madaniyat va tabiat resurslari asrab qolinadi;
  - hududning turizm jozibadorligi ortadi.

Muhokama (Discussion)

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Qashqadaryo viloyati agroturizmni rivojlantirish uchun katta tabiiy va madaniy salohiyatga ega. Shu bilan birga, bu jarayonda bir qator muammolar mavjud: infratuzilmaning zaifligi, marketingning sustligi, xorijiy tillarni biladigan mutaxassislarning yetishmasligi va moliyaviy cheklovlar. Ushbu holat boshqa davlatlarning tajribasi bilan qiyoslanganda umumiylik va farqlarni ko‘rsatadi.

Indoneziya tajribasi

Indoneziyada (Klaten regiyasi, Java oroli) agroturizm community-based model asosida rivojlantirilib, ikki tomonlama iqtisodiy samaraga erishilgan – fermerlar mahsulot sotishdan ham, sayyohlarga xizmat ko‘rsatishdan ham daromad olmoqda (Nurlaela et al., 2021). Qashqadaryo uchun ham bu tajriba dolzarb, chunki u yerda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari xilma-xil va turistlarga milliy taomlar, bog‘dorchilik mahsulotlari hamda hunarmandchilikni taklif qilish mumkin. Biroq Indoneziyadan farqli ravishda, Qashqadaryoda transport va infratuzilma muammolari kuchliroq.

Malayziya tajribasi

Malayziyada agroturizm dastlab kichik fermer xo‘jaliklarini qo‘llab-quvvatlash maqsadida boshlangan bo‘lib, davlat tomonidan grantlar va subsidiyalar ajratilgan (Lee & Syah, 2018). Bu model fermerlarga moliyaviy imkoniyat yaratgan va turizmni tez rivojlantirishga sabab bo‘lgan. Qashqadaryoda esa fermer xo‘jaliklarining kreditga kirish imkoniyatlari cheklangan, bu esa Malayziya tajribasidan o‘rganilishi zarur bo‘lgan asosiy jihatlardan biridir.

Italiya tajribasi

Italiyadagi “Agriturismo” modeli jahon miqyosida mashhur bo‘lib, unda turistlar fermer xo‘jaliklarida yashab, qishloq hayotini to‘liq tajriba sifatida his qiladilar (Linnenluecke et al., 2013). Bu model nafaqat iqtisodiy daromadni, balki mahalliy madaniyat va qadriyatlarning asrab qolinishini ham ta’minlagan. Qashqadaryoda ham bu modelni tatbiq etish mumkin, masalan, Kitob va Shahrisabzda “fermer uy mehmonxonalari” tashkil etish orqali turistlarga to‘liq qishloq tajribasini taklif etish.

Qashqadaryoning o‘ziga xosligi

- Qashqadaryoning o‘ziga xos tomoni – Shahrisabzning tarixiy-madaniy merosi va Kitobning geologik qo‘riqxonasi bilan agroturizmni birlashtirish imkoniyati.
- Boshqa davlatlarda agroturizm asosan qishloq xo‘jaligiga asoslangan bo‘lsa, Qashqadaryoda u tarix, madaniyat va ekologik turizm bilan uyg‘unlashtirilishi mumkin.

• Shu bilan birga, O‘zbekistonning rasmiy siyosati – “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi – 2030” va “2019–2025 Turizmni rivojlantirish konsepsiyasi” – agroturizmni rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos yaratmoqda.

Tadqiqot natijalarini xalqaro tajriba bilan taqqoslash asosida quyidagi yechimlar ishlab chiqildi:

1. Infratuzilmani rivojlantirish: transport, yo‘llar va internetni yaxshilash uchun davlat-xususiy sheriklik (PPP) asosida loyihalarni amalga oshirish.

2. Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash: Malayziya tajribasidan kelib chiqib, kichik fermer xo‘jaliklari uchun past foizli kreditlar va grant dasturlarini joriy etish.

3. Fermer uy mehmonxonalari: Italiya tajribasidan foydalanib, turistlar uchun qishloq hayotini to‘liq his qilish imkonini beruvchi agroturizm uylarini tashkil etish.

4. Marketing va raqamli platformalar: ijtimoiy tarmoqlar va onlayn bron tizimlari orqali Qashqadaryo agroturizmini xalqaro darajada targ‘ib qilish.

5. Kadrlar tayyorlash: xorijiy tillarni o‘rgatish, marketing va xizmat ko‘rsatish bo‘yicha treninglar tashkil etish.

Xulosa va Takliflar (Conclusion and Recommendations)

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Qashqadaryo viloyati agroturizmni rivojlantirish uchun keng tabiiy, madaniy va iqtisodiy salohiyatga ega. Tog‘-etagi hududlari (Kitob, Shahrisabz, Yakkabog‘), boy dehqonchilik va chorvachilik resurslari, milliy urf-odatlar va hunarmandchilik an’analari agroturizmning barqaror rivojlanishiga zamin yaratadi.

Shu bilan birga, infratuzilmaning sustligi, xorijiy tillarni biladigan kadrlar kamligi, marketing va moliyaviy imkoniyatlarning cheklanganligi agroturizm sohasini kengaytirishga to‘sqinlik qilmoqda.

Xalqaro tajriba (Indoneziya, Malayziya, Italiya) shuni ko‘rsatadiki, agroturizmni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun community-based model (aholining faol ishtiroki asosida turizmni tashkil etish) eng samarali yondashuv hisoblanadi. Bu model mahalliy aholining daromadini oshirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va barqaror iqtisodiy o‘sishga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

1. Infratuzilmani yaxshilash: Qashqadaryoda transport va kommunikatsiya tizimini rivojlantirish, turistlar uchun qulay yo‘nalishlar yaratish.

2. Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash: Malayziya tajribasiga asoslanib, kichik fermer xo‘jaliklariga past foizli kredit va grant dasturlarini joriy etish.

3. Fermer uy mehmonxonalari: Italiya “Agriturismo” modeli asosida qishloq uylarini turistlar uchun moslashtirish, ularni mahalliy hayot tarziga jalb qilish.

4. Raqamli marketing va platformalar: ijtimoiy tarmoqlar va maxsus onlayn bron tizimlari orqali Qashqadaryo agroturizmini xalqaro darajada targ‘ib qilish.

5. Kadrlar tayyorlash: xorijiy tillar, marketing va xizmat ko‘rsatish bo‘yicha treninglar tashkil etish; mahalliy aholining turizm savodxonligini oshirish.

6. Ekologik barqarorlik: chiqindilarni boshqarish, tabiiy resurslarni asrab-avaylash va ekologik toza turizm standartlarini joriy etish.

7. Hamkorlik modeli: davlat, xususiy sektor va mahalliy jamoalar o‘rtasida uch tomonlama hamkorlikni yo‘lga qo‘yish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati (References)

1. Djamaludin, M. (2013). Agrotourism as a Strategy for Sustainable Rural Development. Journal of Tourism Development, 1(2), 45–52. https://www.researchgate.net/publication/303030201_Agrotourism_as_a_Strategy_for_Sustainable_Rural_Development
2. Gunarto, H. (2017). The Role of Agrotourism in Rural Economic Empowerment. International Journal of Agricultural Economics, 5(4), 112–120. https://www.researchgate.net/publication/318377074_The_Role_of_Agrotourism_in_Rural_Economic_Empowerment
3. Kristiana, Y., & Mulyono, H. (2016). Agrotourism Development Strategy Based on Community Empowerment. Journal of Indonesian Tourism and Development Studies, 4(3), 123–131. https://jitode.ub.ac.id/index.php/jitode/article/view/280
4. Lee, T. H., & Syah, N. (2018). Agrotourism in Malaysia: Opportunities and Challenges. Asian Journal of Tourism Research, 3(2), 77–89. https://ejournal.ukm.my/ajtr/article/view/22030
5. Nurlaela, L., Purnomo, H., & Suyanto, S. (2021). Community-Based Agrotourism: Case Study in Klaten, Indonesia. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 717(1), 012005. https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/717/1/012005
6. Purnomo, H., et al. (2020). Challenges in Agrotourism Development: A Case from Indonesia. Journal of Environmental Management and Tourism, 11(7), 1679–1690. https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/5531
7. Sastrayuda, G. S. (2010). Agrotourism as Part of Ecotourism Development. Bandung: UPI Press. https://www.researchgate.net/publication/329878261_Agrotourism_as_Part_of_Ecotourism_Development
8. Ergashboyev, M. J. o'g'li ., & Eshmuradov, U. T. (2024). O'ZBEKSTONDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-USLUBIY ASOSLARI. INTERNATIONAL SCIENCES, EDUCATION AND NEW LEARNING TECHNOLOGIES, 1(11), 19–26. https://doi.org/10.5281/zenodo.14518213
9. Ergashboyev, M. (2025). TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI: GRANTLAR, SUBSIDIYALAR VA INVESTITSIYALAR. Educational research in universal sciences, 4(4), 14–20. https://doi.org/10.5281/zenodo.14946922
10. Ergashboyev, M. (2025). IQLIM O‘ZGARISHINING AGROTURISTIK ZONALARGA TA’SIRI VA MOSLASHUV STRATEGIYALARI. INTERNATIONAL SCIENCES, EDUCATION AND NEW LEARNING TECHNOLOGIES, 2(2), 19–24. https://doi.org/10.5281/zenodo.14976615

11. UNESCO. (2000). Historic Centre of Shahrisabz – World Heritage List. UNESCO World Heritage Centre. https://whc.unesco.org/en/list/885/
12. Vazirlar Mahkamasi (VMQ). (2019). 2019–2025-yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish konsepsiyasi. Toshkent: VMQ Qarori. https://lex.uz/docs/4543266
13. Prezident qarori PQ–4477. (2019). O‘zbekiston Respublikasida “Yashil iqtisodiyot”ga o‘tish strategiyasi – 2030. Toshkent: LexUZ. https://lex.uz/docs/4545884
14. UNWTO. (2020). Tourism and Rural Development Report. World Tourism Organization. https://www.unwto.org/tourism-and-rural-development
15. Davlat statistika qo‘mitasi (2025). Qashqadaryo viloyati ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari. https://stat.uz/uz/